

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 23.

V Ljubljani, 1. decembra 1877.

Tečaj XVII.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

23.

Kako kričanje je pač za šolstvo; ali kedar se pride do tega, mu kaj pomagati, takrat pa vse obmolkne. Jaz menim, da bi se šolstvo moralo najbolj ceniti; ali vendar se ravna tako po mačehovsko ž njim. Le denar, ta gre tako težko ljudem iz rok, raje ga dadó za Bog ve kaj, le za to jako koristno napravo ne. Vse vpije: „das Schulwesen muss gehoben werden“ (te besede moram navesti po nemški, ker jih slovenski nobeden ne izreče), in s temi besedami je že vse doveršeno. Dokler bo imel učitelj toliko plače, kot navaden pisar ali berič, ni upati zboljšanja. Čemu bi se pa tudi trudil učitelj? Več mu tako ne dadó, manj pa tudi dobiti ne more. Ako hoče dobiti človek veselje do česa, mu mora to tudi precej mikavno biti. Kako pa bo imel učitelj veselje do poduka in do svojega nadaljnega izobraževanja, ako vidi, da si vsak berič lahko več prisluži, akoravno se mu ni treba nič učiti. Gospóda moja, jaz imam strašne izkušnje iz svojiga učiteljevanja, posebno v začetku. Oj, ko bi vam jaz napisal, s kacími občutki sem jedel od začetka cel mesec samo suh kruh, oj, kako bi vi gledali! V tacem položaji naj ima pa kdo veselje do svojega stanu! Mislil sem si večkrat; moji predstojniki, ki mi dajo ukaze, jedó pečenko, pijó kavo, kadé lepo dišeče smodke; jaz pa tolčem tebe, ljubi kruhek, ki si star in terd, kot bi te bil še Adam pekeli, in kaditi moram tebe ljubi tobaček po štiri krajcarje. Ne dišiš, seveda tako prijetno, kot drage smodke, ali vsaj potolažiš me in me spominjaš, da se ravno tako, kakor ti, vse pozemeljsko v prah spremeni.

Daljni vzrok, zakaj učitelji na šolskem polji ne morejo delovati vspešno je pa, da se jim stavlja toliko ovir od domače odgoje. Stariši se dostikrat hudujejo že zato, ker morajo pošiljati otroke v šolo; zdaj pa naj učitelj njihovo dete malo kislo pogleda, že imajo dosti tvarine, zabavljati čez njega. En izgled. Letos je na Dunaji poslal neki učitelj dečka iz šole, ker je imel uši, naj se doma očisti. Deček je bil sin nekega juda, in ti ljudje si ne puste ničesa dopasti. Takoj je bilo natisnjeno v dunajskem „Extrablattu“ pismo od očeta, polno zabavljic na onega učitelja, da zaničuje jude in družega neumnega več. Kaj se zgodi! Ta stvar je prišla v preiskavo, in pokazalo se je, da je imel fant uši, da so drugi otroci učitelja opozorili na nje, in on ga je poslal domov, naj se očedi, kar bi storil vsak učitelj. — Naj bi pomislili stariši, da s takim postopanjem proti učitelju toliko škodujejo svojemu otroku. Ali ga bo otrok spoštoval, cenil in častil, ker ga ima vsak pravico ozmerjati, kot najnižjega služabnika, in ga osramotiti pred vsem svetom. In če ga otrok ne spoštuje, ali bo hotel sprejemati nauke, ktere mu on daje. In če potem otrok zaostane v kakem razredu, edino zato ker ni nič znal, oj, potem pravijo stariši: ta učitelj ga je pustil sedeti, ker ima hudo jezo na njega. O vi stariši, kako malo premislite! Prevdarite vendar poprej, ali niste znabiti vi sami sè svojim nepremišljenim govorjenjem zoper učitelja znabiti zakrivili, da ga vaš otrok ni spoštoval, in se tedaj tudi učiti ni hotel. En prevdarek je boljši, kot dva dni hoda, pri otroku je pa en prevdarek dostikrat važnejši, nego celo leto.

Pa ne samo domača odgoja nasprotuje učitelju, on ima še druge hujše nasprotnike. To so pa tisti, ki jih Nemeč imenuje „Afterpädagogen“. To so oni ljudje, ki zajemljejo le iz časnikov svojo pedagogično modrost, mislijo se pa vendar vsegavedne o šolskih zadevah. Posebno dobro znajo Salzmanov izrek, da mora učitelj izvir vseh napak svojih učencev v sebi iskati. S tem stavkom jim je dano mogočno orožje zoper učitelje, in Bog zna, da je prav pridno rabijo. Ako vidijo na cesti kakega spridenega šolarčka, že pravijo: kdo je kriv drugi, kot učitelj. Nehajte vendar, vi sprideni pedagogi, tako se smešiti, saj imate vendar malo možganov v glavi.

Najhujše je pa za učitelja, ker nima čisto nobenega sredstva, otroku nasprotovati, to je, kaznovati ga. Slovenski pregovor prav dobro pravi: Šiba novo mašo poje. Ali šiba mu je prepovedana, tako izverstno sredstvo zoper termoglavnost in neubogljivost otroško. Jaz vem iz svojih otroških let, kako moč je imela palica do nas, ako jo je učitelj le pokazal. Ako je pa še koga nažvižgal ž njo, kak mir je bil potem, kako smo verno poslušali, nobeden se ni ganil. Da smo se takrat jezili nad njo, to se samo ob sebi razumé; ali na učitelja ni bil vendar nihče hud. Pa še drug dober namen bi imela palica posebno v sedanjem času. Svet

hoče sedaj, da se vsak posamezni vklanja in pripogiba, kolikor more; ali pa ni palica ravno prav izverstno sredstvo za vklanjanje. Kdor je kaj značajan, ta se tako ne bo vklanjal vsacemu, neznačajni se bode pa tudi brez palice samo za ljubi vsakdanji kruhek. Pravijo, da mora učitelj v šoli namestovati stariše; ti pa smejo rabiti palico; zakaj bi je tedaj on ne smel, ki je njihov namestnik. Če mu je ne bo treba rabiti, je gotovo ne bode, če je bo pa treba, potem bode gotovo neizmerno koristna.

— Ljudje bi se dali najbolje deliti v dva oddelka: v pedagoge in nepedagoge, t. j. v tiste, ki odgojajo in v tiste, ki se odgojajo, ali ki še potrebujejo odgoje. Kakor vsakdo lahko izprevidi, bi ne spadali v drugi oddelek sami otroci, ampak tudi mnogó odraslih, saj so ti mnogokrat bolj potrebni odgoje, kakor mali otroci. Pedagog. Kako krasno in mikavno ime je to, pa tudi slovensko „odgojitelj“ ni nič napačno; vendar nemško: „Erzieher“ se mi pa prav nič ne dopade. „Erzieher“ ima svojo koreniko v besedi „ziehen“, t. j. vleči. Reče se tudi: „bei den Dhren ziehen“ za ušesa vleči. Ta izrek pa gotovo v marsikomu vzbudi neprijeten občutek, zaboli ga gotovo za ušesi, kakor če vidi koga, da vgrizne prav kislo jabolko. Ostanimo pa pri besedi pedagog. Ta ni slovenska, nemška pa tudi ne, ampak gerška. Sestavljena je iz dveh: namreč iz „pais“ po slovenski deček in „ago“ po slov. voditi. Pedagog je bil pri Gerkih tisti, ki je dečke okrog vodil. Navadno so bili zato odmeneni služnji. Podučevali pa niso dečkov ti pedagogi. Dan danes ste pa pedagog in učitelj ena in ista osoba. Od poduka se tirja, da je tudi odgojilen, da blaži mladinsko serce in mu vcepi kali ljubezni do resnice in pravice.

Pedagogi so bili od nekdanj moški, če tudi, le služnji. Ženski spol so odgojevale ženske, ali niso ga vodile okrog, ampak priderževale doma, kar je bilo tudi čisto pametno. Ženska enkrat ni za družega, kot za dom, da ga v redu ima. Ona mora biti gospodinja, če se tudi možu ne more reči, da je gospodar. Ali v novejšem času so prišle ženskam strašne muhe v glavo. Začele so študirati za doktorje, profesorje in za Bog vé kaj še. Čudne muhe! Pa pustimo jim veselje, da ne bodo mislile, da smo jim moški nevoščljivi. Čez dvajset let bodo šli tako vsi ti ženski profesorji in dohtarji v penzijo, če še prej ne. Ali če pa kateri ženski rečemo, da je pedagoginja, kar se tudi mnogokrat sliši, takrat pa vsak pameten človek vé, da ne razumemo tega pojma. Saj ne vodijo one dečkov okrog in tudi ne odgojujejo, ampak k večemu dekleta. Deklè se pa ne pravi po gerško „pais“.

Kakov posel pa ima odgojitelj? On mora narediti iz človeka človeka, ki še ni v pravem pomenu človek. On ga mora storiti sposobnega, gibati se v človeški družbi, in da ji je koristen ud. Kako malo pa jih je koristnih. Ne motim se, ako rečem, da so človeški družbi koristni

le odgojitelji. Oni skerbé, da se naredi ji zopet kaj koristnih údov. Če se jih pa ne, pa zopet niso krivi. Druge okoliščine so jih izpridile. Saj tudi zidar ni kriv, če kdo po noči podre zid, ki ga je on postavil; ali malar tudi ne, če mu je kdo zmazal ali raztergal sliko, ki jo je napravil on. Vendar tega nočejo umeti nekteri. Če se kak šolarček kaj zvonaj šole pregreši; kdo je kriv? — Učitelj, kdo pa drugi. Koliko je na tem resnice, to pustimo premišljevatí čestitim bralcem. Jaz menim, da je to prav nesramna laž. Pa „de gustibus non est disputandum“.

Zdaj pa pridemo do jako važnega vprašanja: Kakšen mora biti dober odgojitelj? — Odgojitelj je, kakor sem že enkrat omenil, potrebno zlo na zemlji, kakor tudi plačane dojenice. Najbolje je seveda, ako stariši sami odgojajo svoje otroke, ker pa postanejo mnogi stariši, ki nimajo niti pojma o otroški odgoji, pri teh so odgojitelji gotovo jako potrebni in važni. Dobro je pa, če imajo taki stariši kaj premoženja, da lahko plačajo odgojitelja, strašno slabo je pa za otroka, čegar stariši so ubogi. Zato je pa vprašanje: kake lastnosti mora imeti dober odgojitelj? v pedagogiki jako važno — skoro najvažnejše. Za odgovor na to bom navedel zopet Rousseau-a in ga po moči komentiral. On pravi:

1. „Učitelj in odgojitelj morata biti ena in ista osoba“.
2. „Odgojitelj ne sme odgojati za denar“.
3. „Odgojitelj mora biti mlad; on bi moral biti prav za prav otrok, da bi se igral s svojim gojencem“.
4. „Odgojitelj ne sme odgojevati otroka le štiri leta, ampak mora krog njega biti do 25. leta. Dober odgojitelj zamore le enega otroka dobro odgojiti“.

To so Rousseau-ove misli. Ako tudi je on živel pred sto leti, vendar je povedal take resnice, ktere so komaj sedaj izpoznali ljudje. Koliko časa pač potrebuje vsaka resnica, da se vkorenini v ljudstvo! Ker so te štiri točke jako važno, zato si prihranimo njihovo pretresovanje za naslednji pogovor. (Dalje prih.)

Matej Ravnikar.

Baron Žiga Zois (r. 1747, u. 1819), vsem tedanjim slovenskim pisateljem res Mecena, je navdihoval kakor Vodnika, Kopitarja, tako tudi Ravnikarja, kteremu je bil osebno prijatelj.

Budil je rojake svoje po pesnih in prostih svojih spisih Vodnik, dajal je slovenščini modre pravila Kopitar, in po teh dvéh je vnel se Ravnikar, in sam vnet je za slovenščino v nemal tudi druge, licejske učence in bogoslovce, z besedo in z dejanjem. Perva zasluga njegova je torej, da je nasprot prejšnjemu nemškutarjenju Ravnikar sam jel čisto govoriti slovénsko, in da je k temu budil učence svoje, kteri so ga jako

spoštovali, priserčno ljubili ter v hvaležnem spominu branili vedno, kar so očitno razodeli o slovesu l. 1827 modroslovci v krasni latinski žalostinki „Elegia . . Matthaeo Raunicher . . a dolentibus et gratulantibus utriusque Cursus philosophici discipulis dicata“, kjer po začetku: Si fletus, lacrimae magni sunt signa doloris — preslavljajo odhajočega v Terst na pr.:

Extollit gazas, felicem et mobile vulgus
 Has ausum nautam, per mare ferre sibi;
 Mirantur doctos, qui mensi sideris orbem,
 Qui palata prius limite et astra tenent;
 Plauditur ille heros, aequat qui moenia terrae
 Pastorem pellens pascua vasta sinit.
 Quantum at divitiis praestat largitor egentis,
 Et quantum studiis omnibus aucta fides,
 Quantum ensem metuunt, gaudent sed pace coloni;
 Tantum vincuntur caetera facta TUIS.
 Quam morum justus censor simul usque fuisti,
 TE duce sermo viget patrius, ante rudis;
 Ordine quam claro gaudebant atria nostra,
 Doctrinis solidis perfugium fueras.
 Si fio juvenis laudator temporis acti,
 Quid mirum? Noscis lapsa, futura time!
 Parce, dolore solet si duro injuria jungi;
 Nos linquis moestos, invenies hilares . .
 — — — — —
 Excidet atque prius nomen, cognomen et aetas,
 Quam pereat menti dulcis imago TUA etc. —

Druga zasluga Ravnikaarjeva je, da je jel tudi sam spiso-
 vati ter na svetlo dajati slovenske bukve, in to v čistem, krepkem na-
 rodovem jeziku. Iz tedaj navadne Bohoričice prepisane v sedanjo Ga-
 jico so:

a) Perpomoček Boga prav spoznati ino častiti, ino pot prave sreče po Jezusovim vuku in življenju. Prestavleno iz nemškiga in semtertje pomnoženo. V Lublani 1813. Natisnil J. Retzer. 8° 109 str. Druziga natisa 1816. Tretjiga natisa 1820. — Nemško je izvorno spisal bil to knjigo Anton Gall, Linški škof, pod naslovom: „Anleitung zur Kenntniß und Verehrung Gottes, nebst Anweisung zur Glückseligkeit nach dem Leben und der Lehre Jesu. Wien 1805“. —

b) Sveta maša ino keršansko premišlovanje iz svetiga pisma za vsak dan mesca, tudi druge lepe molitve. Dvanajsti l. 1813, trinajsti popravljeni in pomnoženi drugi natis l. 1815 v Lublani. Natisnil J. Retzer v 12° 305 str. Na prodaj per Ružičku bukvovézu. To je po francoski A. Mésanguy, po slovenski dr. Juri Gollmayr, poznej veliki škofijski namestnik in prošt, pervikrat dal bil na svetlo l. 1783. Knjižica ta se je slovenskemu ljudstvu tolikanj priljubila, da je do leta 1808 natisnjena bila enajstkrat; dvanajsti, trinajsti natis je popravil in z razlagami nekaj pomnožil M. Ravnikaar.

c) Zgodbe svetiga pisma za mlade ljudi. Iz nemškega prestavil Matevž Ravnikar, desete šole cesarsek kraljev vučenik. Pervi del. Zgodbe stariga zakona. V Ljubani, 1815. 8° str. 344. — Drugi del. Zgodbe noviga zakona. 1816. 310 str. — Tretji ino četerti del. Zgodbe noviga zakona. V Ljubani 1817. str. 327. Na prodaj per Adamu Henriku Hohnu, bukvozevu. — To je prevod od „Chr. Schmid's Biblische Geshichte für Kinder zum planmäß'ig. Unterricht in sämtl. deutſch. Schulen Baierns. München 1801“ — ki so bile večkrat natisnjene.

d) Abecednik za šole na kmetih v ces. kr. deželah. V Ljubani 1816. Nemško in slovensko. 95 str. v 8i.

e) Male povesti za šole na kmetih v ces. kr. deželah. Kleine Erzählungen i. t. d. V Ljubani 1816. 1822 i. t. d. v 8i str. 127. Na prodaj per Jurju Lihtu, bukvorodu, in s šolskimi bukvami zakladniku. Spisal je bil te bukvice po slovenski že J. Debevc, bivši katehet v nunskih šolah, l. 1809 pod naslovom: Majhine Perpovedvanja i. t. d.; popravil in v krepki besedi vravnal jih je Ravnikar.

f) Keršanski katoliški Navuk z vprašanji ino odgovori. V Ljubl. 1822. 8. str. 360. natis. per Leop. Egerju. To je prevod nemškega Leonhardovega katekizma.

g) Petere Mojzesove bukve, iz prvotne ali hebrejske besede poslovenil M. Ravnikar, so ostale sicer v rokopisu, vendar so poznej dobro služile slovéniteljem sv. pisma.

Te Ravnikarjeve knjige so se močno razširjevale med slovenskim ljudstvom in prav rade prebirale. Mnogi so jih prebirali že zavolj lepe, čiste, nepokažene besede, v kateri so pisane. Kako naj se slovenščina bogati in olikuje, to je povedal Ravnikar najbolje v predgovoru k „Zgodbe sv. pisma“ d. I. l. 1815; nekaj pa že v predgovoru k „Sveta maša“ l. 1815, kjer je sedem psalmov od pokore poslovenil tudi iz izvirnega jezika. Ker so une besede njegove že večkrat ponatisnjene (gl. Miklosič Slov. Berilo za VIII. gimnaz. razred str. 66—68); naj se pokažejo le-té na pr.:

„Kar še scer tiče te bukvice, smo si perzadéli krajnski jezik, kar je bilo mo-góče, popraviti, in vam ga očejeniga, kakor se res govóri med nami, dati v roke. Torej smo tudi nemškim in drugim ptujim besedam, ktire lepi krajnski jezik le kazé, slovó dali, in jih s pravimi slavénskimi deslih po nektirih krajih že pozáble-nimi besedami namestili. Tako postavim se pravi gmajna po slovénsko opéina ali opčestvo, regirati vladati, firšt knez, cviblati dvomiti ali sumiti, vofer dar ali darituv, nucno koristno. Tudi pozableno besedo slava, po ktiri se sami imenujemo slovenci, smo povzeli namest besede čast; slava je več kakor čast.

Tudi ima slovénska beseda lepo lastnost, de se da grozno skrajšati: Namesti reči tedaj: De bomo, po tim ki bomo vžili telo in pili kri zveličarja, z nebeškimi dobrotami napolnjeni, rečemo lepši in krajši: De bomo vživši telo in pivši kri zveličarja napolnjeni z dobrotami. Namesti reči: Abraham je iz del opravičen, ker je djal svojiga sina na altar, se reče krajši: Abraham je iz del opravičen djavši svojiga sina na altar. Namest reči: Duša po tim ki se je v svet vtopila,

je pozabila Boga, se reče krajši: Duša se vtopivši v svet je Boga pozabila. Sem ter tje se sliši kaj enakiga. Pa vsi drugi Slovenci govore tako, in tako so govorili naši spredniki, zakaj bi mi ne sméli?

Še drugač krajšamo besedo. Namest reči: Človek se pregreši z obrekvanjam, ker drugim ljudém graje in madeže perdéva, se reče krajši: Človek se pregreši z obrekvanjam perdévaje graje in madeže drugim ljudém. Kakor scer pravimo: Petláje sim peršel do Lublane; ležé sim jedel; stojé sim spal i. t. d.⁴

Tretja zasluga Ravnikarjeva je pa stolica slovenskega jezika v bogoslovnici. — O francoski dobi se je podučevala slovenščina v latinških ali srednjih šolah, in na njeni podlagi francoščina. Po dobi francoski so se spet prestvarile bile šole in prevladovati je poleg latinščine jela nemščina. Ravnikar je živo čutil, kaj se pravi, brez znanja slovenskega jezika mlade duhovnike pošiljati med narod slovenski. Kako so pa tudi — sami poptujeni poptujevali narod, kako kvarili njegov jezik, ker se ga znanstveno nikjer učili niso! Da se temu opomore, nasvetoval je že Kopitar v slovnici svoji l. 1808, naj se bogoslovcem napravi učilišče jezika slovenskega. Iz istega nagiba oberne se Ravnikar, da ne bi osoda Vodnikova bila tudi osoda slovenščine po šolah na Kranjskem sploh, do veljavnega barona Ž. Zoisa in do učenega J. Kopitarja, in s prizadevanjem teh mož se je zgodilo, da so presvetli cesar Franec l. 1817 učilišstvo slovenskega jezika dovolili v Ljubljani, in bogoslovce drugega leta zavezali k šolskemu učenju domačega slovstva. Smeli so prihajati k temu nauku tudi slušatelji licejski.

Sad te naprave se je berzo pokazal, ne le na Kranjskem, temuč tudi pri sosednih Slovencih. Kmalo je prišlo dokaj dobro pisanih slovenskih bukev na dan, in duhovni govori na prižnicah so bili prosti grozne soderge in v lepši in čistejši slovenščini zglasovani.

Četerta zasluga Ravnikarjeva je, da je pripravil Metelkota v Ljubljano, v duhovščnico in na slovensko učilnico, in menda prav on ga je naklonil tudi k vstanovitvi nove abecede po pravilih Kopitarjevih. Oznanil jo je bil vsaj l. 1817 v Zgodbah sv. pisma (IV. D. str. 324. 325.), in bilo je l. 1820, da so v ta namen sošli se na Dunaju Dobrovský, Kopitar, Ravnikar, Metelko, Kalister, Šlakar — in posvetovali se o napravi edinega slovenskega in celó občnoslovanskega pravopisa. — Kakor Vodnik poslednje leta, tako se je po Ravnikarjevih pravilih ravnal Metelko s svojimi tovarši in učenci, in kakor so prej prehudo nemškutarili, tako so odslej jeli preveč trebiti in slovenariti. In na to méri Prešernova „Nova pisarija“ v Čbelici (II. 30—37) na pr.: „Če hočeš kaj veljati, pisar; besed se ptujih bój, ko huđga vraga; debelo po gorjansko jo zarobi; tri leta idi v rotarske Aténe; med pastirje, kmete, sredi kozarjev; kar v bukvah je natisnjeniga, upije; to, bratec, med učene gre lingviste, in priča od jezika lepotije; Slovenci bodo brali bukve čiste, čistili pozni bodo nas narodi i. t. d.!“ In z ozirom na malo navadne deležnike spustil je Prešern (Čbel. III. 19.) Ravnikarju — češ — poptučjavcu ser-

šena: „Gorjancov naših jezik poptujčavši — Si kriv, de kolne Krajnc molitve bravši!“ —

„Trotz dieser Ausstellung, pisal je pa učeni M. Čop, kann nicht geläugnet werden, daß, wenn die Bildung der krainischen Schriftsprache hinsichtlich der grammatischen Richtigkeit und lexicallischen Reinheit seit einigen Jahren bedeutende Fortschritte gemacht hat, man dieses, nebst Kopitar und Bodnik, vorzüglich Hrn. Ravnikar und seinen Nachfolgern, unter denen sich durch Sprachgediegenheit vorzüglich der Prof. Metelko und die Hrn. Počočnik und Balofar auszeichnen, und der von jenem erwirkten slowenischen Lehrkanzeln in Laibach zu verdanken habe. Thatsache ist es, daß beinahe alle seit den letzten 15 Jahren in Krain erschienenen Bücher in sprachlicher Hinsicht die besten der früheren Periode bedeutend übertreffen. Uebertreibungen, wenn sie wirklich irgendwo stattfanden, wird am besten die Zeit selbst ermäßigen. (P. J. Šafarič's Gesch. der südslaw. Lit. I. 1864 pg. 37. 38). To se je res tudi zgodilo, in „Te duce sermo viget patrius, ante rudis“ — so spričevali Ravnikarju že l. 1827 modroslovni učenci njegovi, in kakor Janežič v svojih slovnica, tako kaže tudi Miklošič v vseh svojih primerjajočih slovstvenih knjigah vzorno Ravnikarjevo pisavo Slovincem, naj jo marljivo posnemajo.

V življenji Ljubljanskega Ravnikarja l. 1845 se bere, da je on tudi začetnik nove, veselejše dobe za slovenščino. Kako je pač to uméti? Vsaj Vodnik je in ostane otec poezije, a tudi proze slovenske, in kar je o tej svetoval Ravnikar l. 1815, učil in pisal je Vodnik že v prejšnjem veku l. 1799, ter je na pr. po Pismenosti svoji l. 1811 verstnikom in naslednikom o slovenski pisavi dal gotove pravila. Ali — kdor pomisli, da bi po nemili osodi Vodnikovi slovenščina po šolah brez Ravnikarja bila morda popolnoma propadla za dokaj — kdo vé kaj — časa, rad poreče s tedanjo bistro mladino gledé na ves narod slovenski Ravnikarju :

Excidet atque prius nomen, cognomen et aetas,
Quam pereat menti dulcis imago TUA.

Geometrijsko oblikoslovje in njegovo združevanje z risanjem.

Govoril o tem pri okrajnem učiteljskem zboru ljubljanske okolice Janez Levec.

(Dalje.)

Pa tudi preplitev ne, da se pomika v koncentrovanih krogih dalje, t. j. da se jemlje na vsakej stopinji ves predmet, a na vsakej višej obširneje. Posebno je treba gledati na to, da dobé učenci pravi pojem o znesku ali vsoti in o različju ali diferenci črt, kotov in podob, da se dobro seznanijo z različnimi koti, trikotji, čveterokoti i. t. d. in na višjej stopinji, da vedo, kaj so naslonjeni in nasprotni, notranji in zunanji koti,

ker je le-to znanje važno za pozneji geometrijski poduk; dalje, da se jmljejo le taki učni stavki (pravila) iz planimetrije, ki se dado nazorno obravnavati in dokazati, in koji imajo važnost za praktično življenje, kakor n. pr. stavki o enakosti podob, o njihovem merjenji in o razmeri premernika k obodu. — Nij sicer potreba, da bi se takovi stavki kakor v strogej vednostnej geometriji podpirali z vzroki ali da bi se naslanjali na prejšnje stavke, marveč se imajo izpeljati neposredno iz ogledovanja. „Die Wahrheiten der Formenlehre, pravi Diesterweg v svojem „Wegweiser für deutsche Lehrer“, liegen nicht alle nach, sondern zum Theil nebeneinander“.

S kazalnim ali nazornim podukom pa se obrazuje vzlasti zmožnost za ogledovanje, treba pa je tudi skrbeti za to, da se tudi zapopadnost in miselnost vzbuja in razvija. To se pa doseže s tako zvanimi kombinovanimi vajami, ako se, n. pr. učenci napeljujejo, da poiščejo, koliko slučajev je mogočih gledé lege ali razvrstitve 2, 3 ali n pik, dalje, v kakej razmeri so gledé velikosti ali lege 2, 3 ali n črt, kotov; koliko križališč, kosov, kotov nastane, če se 2, 3 — — n črte križajo, koliko vrsta, troje-, čvetero-, ali peterokotov je mogočih gledé velikosti njihovih kotov. Po takih vajah, pri katerih se nejednako in jednako primerja sklepa in loči, se vadijo in uriyo ob enem skoraj vse duševne zmožnosti otročje in so zato izmej najboljših sredstev za formalno omiko. Po pravici pravi, „Diesterweg“ da so v resnici to gimnastične vaje, ki se neposrednje prilgajo individualnosti posameznega učenca. Kako se pa imajo obravnavati, nam ravno ta pisatelj tako-le veleva: Slabeji si poišče posamezne slučaje v nalogi, ter mu je dosti, da to konkretno razume, drugi duhta o tej nalogi in pride do tega, da spozna, kako da je vse, kar se daje, pravilno, a tretji, ki je še bolj nadarjen, išče in išce, da najde splošno in da se v tem tudi besedno izrazi. Bilo bi pa nespametno, ako bi se od učencev zahtevalo, da naj bi pravila za posamezne slučaje znali na pamet; tega jim nij treba, ampak pravilo naj bero iz dotične podob, v katerej jo gledajo tako rekoč vteleseno, in konkretno predstavljeno.

Da bodo pa podučevanje v oblikoslovji v resnici plodonosno, mora pa tudi oblika poduka prava biti. Tako zvana akroomatična učava, po kateri se učencem gola fakta predavajo, in katera je pri pozitivnih predmetih, kakor pri povestnici, zemljepisji in pri naravoslovji tu in tam pač na pravem mestu, bi tukaj gotovo ne bila prilična in bi k formalnej omiki, glavnej nalogi v ljudski šoli, gotovo nič ne pripomogla, kajti Gräfe pravi: geometrijska pravila samo vediti, je brez vrednosti za duševno izobraženje, velja le nekaj za praktično vporabo. Pri omenjeni metodi ostane učenec pasiven, pasivnost pa nikedar duševnih moči ne budi in ne razvija, kajti bistvo pravemu poduku nij, da le pripoveduje, marveč učenca zbuja, da ogleduje, in da sam resnico spoznava. Učenec

mora biti torej pri oblikoslovnem poduku aktiven ali delaven, če hočemo da bode ta predmet v resnici obračal v svoje izobraženje. To se pa zgodi, če je poduk erotematičen ali izprašaven in hevrističen, napeljujoč ali razvijoč. Uže bistvo tega predmeta, kakor vsakega matematičnega in umstvenega nauka, pri kojem je treba resnice človeškemu duhu uže prirojene k zavesti pripeljati, zahteva to metodo. — Učitelj mora učenca vzlasti siliti, da se jasno in krepko izrazuje, ker na ta način ga prisili, da tudi predmet, ki ga ima pred sabo natanko ogleduje, kajti jasno govorjenje nij mogoče brez jasnega mišljenja, in jasnemu mišljenju je bistro in natančno opazovanje pogoj.

Da se bode pa učenec o tem, kar je opazoval, popolno izražoval, ga mora učitelj k temu prisiliti, t. j. učitelj ga mora vprašati. Erotematična učna oblika je tu na svojem pravem mestu. Ona ima sploh velika prednostij pred družimi, ker pri njej je učenec primoran, da vse svoje duševne moči na jeden predmet koncentruje ali osredotoči, da je dalje časa pozoren, pospešuje jako samostojnost in samodelavnost učenecvo in mu vednosti tako rekoč iz duše ven razvija, da mu ostanejo za zmirom prava duševna last. Erotematičen poduk ima sicer le eno hibo, da je namreč bolj zamuden, kakor akroomatičen in da dospe stoprav po mnogih ovinkih do svojega namena. Da se pa to, kolikor mogoče prepreči, pa učitelj ne sme učenca vse križcm spraševati in ga od predočbe do predočbe tirati, ampak vpraševati mora po načrtu prej narejenem. Diefsterweg pravi: „Učitelj se ima vedno prizadevati, da bode, kar moči, jasno in določno prašal, ter povdarjal besede ki obsegajo pomen vprašanja, neutrudljivo bo tudi delal na to, da se učenec popolnoma jasno izrazuje“. Učitelj ima vprašajoč učencu navod dajati, kako naj sam resnice išče in kako jo najde. Vzlasti naj se tako podučuje tam, kjer je kaka resnica skrita. Sicer smo uže omenili, da se v oblikoslovji samo taki stavki obravnavajo, ki se po ogledovanji najdejo. Ali s tem še nismo dobili racionalnega dokaza, kateri je veljaven za vse slučaje, (zglede) ne samo za oni, koji sedaj obravnavamo, tak dokaz (za posamezne slučaje) moramo stoprav pridejati t. j. poiskati. Učenec se mora učiti poiskati, „ker tega ne prinese s sabo“ ali to iskanje se ne sme prepuščati slučaju, ker sicer bi ne najdel ničesa, ali le slučajno kaj, kakor slepa kura zrno. Učitelj naj najpred učenca pripelje kje, da se do dobrega zavé, kaj ima iskati, naj mu kaže sredstva, koja so mu na razpolaganje. Sploh pa mora učenec, predno začne iskati, jasno poznati stavek — pogoj in posledice, — sredstvo in namen. Vzlasti mora znati ločiti pogoj od posledice, ker to dvoje otroci radi zamenjujejo. Ko je učitelj vse to dosegel, potlej naj stoprav učencem prepusti način razprave. Kedor tako podučuje, ravna po hevristični učni metodi. „Pri hevristični učavi, pravi Kehr, je učitelj kormanoš, ki kaže ladjici za podučevanje, neopazovan

pravo pot, ter jo varuje krivih, napačnih in zapeljivih, ter jo pripelje po varni poti do namena. Pri nobenem nauku se hevristična učava tako ne odlikuje“ kakor pri podučevanju v geometriji. Ona varuje učenca pasivnosti, pa tudi blebetanja po papigovi, a po drugi strani zbuja v njem samodelavnost in gibčnost, ki ga varuje sanjarij, in ga navdaje z hrepenenjem do učenosti tako, da išče z rastočo ljubeznijo novih resnic, in se čedalje bolj za nje zanimiva. Individualnost učenceva je tu popolnoma zavarovana, ker pri razvijajočem podučevanju, ki se ne začenja s poučnim stavkom, marveč se ž njim konča, velja didaktično pravilo: bolje (obravnavati) jeden stavek na desetero načinov, kakor deset stavkov po jednem načinu“.

(Dalje prih.)

Spominske slike iz svetovne razstave l. 1873.

Načertuje Jos. Levičnik, učenik.

(Dalje.)

Motto: „Človek se uči
Dokler živi.“

Narodska prislovice.

O premični sgradi „Kaiserpavillon“ bi bil kot iskreni avstrijski domorodec moral pač koj iz početka svojih „spominskih slik“ kaj napisati; pa, človek ne more vsemu na enkrat kaj, in stal je omeneni pavilon tudi nekoliko oddaljen od ostalih rastavnih sgrad, tako ga je pri neštevilnih večjih in manjših poslopijih človek še lahko celo zgrešil, ako se ni vedel dobro orientirati. Meni vendar ni ostal skrit; le to sem jako obžaloval (in z mano vred gotovo še marsikdo), ker za nas ljudi nižje verste bila je ta sgrada zaperta, vstop ne dovoljen vsakemu. Zunajnost njena kazala se je ozališana kot ena najlepših novošegnih stavb naših časov; streha bila je novoukusne óblaste oblike, z cinkom pokrita in s kipi opasana; vse v resnici sprelepo. Človek, ki je tudi znotrajnost te stavbe poznal, ni mogel zadost povedati o znotrajnih lepotah, in djal je, da imajo presvitli cesar in casarica, pa tudi visoko rodni cesarski žlahtniki priredjene v nji vsak za se svoje jako ukusne opravljene dvorane in sóbe. Le škoda, da je tako zalemu poslopiju prisojeno bilo, po skončani rastavi preveč osamljenemu ostati; služiti bi namreč zamoglo osredku vsakega še tako velikega mesta kot krasni kinč. —

Na rastavi nahajale so se dalje tri sgrade z izdelki iz cementa, Menim, da prišel sem bil v ono, ki je nosila naslov: „Kunststein- und Cement-Bau von Chailly.“ Neverjetno skoraj je, kdor na lastne oči ne vidi, koliko sprelepih stvari zamorejo v naših časih umetniki zlasti iz cementa narediti. Še strokovnjaka bi skoraj kmalo lahko goljufal, da je to prav kamen. In kakšno dragoceno kamnje, kaki sprelepi marmeljni se dajo ponarediti iz te tvarine! Tu si vidil zložena tla, ki klubajo vsaki mozaiki; kipe raznih barv; stebrovje za raznoverstne stavbene zloge;

sprelepe in jako umetno zgotovljene podboje za vrata; — sploh toliko kiparskih, stavbenih in kamnosečnih izdelkov, da ni lahko povedati. Viditi take sprelepe reči moral je človek spoznati, da umetnija napreduje naše dni v resnici z ogromnimi koraki. —

Slavno znana Hilcer-jeva zvonarska livarna iz Dunajskega Novega mesta, ki je zdaj na glasu med prvimi te oberti, imela je na razstavi obešenih osem zvonov, ki so bili vlti za prelepo dunajsko cerkev, ki se zida v spomin srečne rešitve presvitlega cesarja Franca Jožefa iz morilčeve roke, katera stavba se približuje ravnokar svojemu skončanju, in o kateri sem že enkrat nekje zapisal, da edino le zarad nje bi se splečal človeku trud, iti enkrat nalašč na Dunaj, da bi si jo ogledal. Koliko so zvonovi tehtali ne vem povedati; tudi glasov ne morem imenovati; kot posebnost naj omenim to, da za zvonenje je bilo odločenih 6 zvonov, ki so bili vversteni, kakor pišali na orglah; dva pak sta bila posebne oblike in skoraj še bolj na plitvo izpeljana, kakor nam predočujejo slikarji kineške klobuke ali pa strehe. Tacih zvonov še nisem vidil, toliko pa sem poznej zvedel, da imajo le edini namen, da ura na nje bije; zvoniti bi se zarad plitvosti ne moglo. (Če se ne motim, pravijo Nemci takim zvonovom: Uhrschellen.) Rad bi slišal glas tacih novoobliknih zvonov, in če pridem še kedaj na Dunaj, tega gotovo ne bom spustil iz svojega popotnega programa. —

V „Eisemmöbel = Pavillon von Quittner und Herzog“ videl sem toliko sprelepega pohišja (hišnega orodja), namreč: posteljnjakov, stolov, naslonjačev (zóf), miz, omar, pluvavnikov in enake oprave iz vlitenga in kovanega železa, da sem skoraj hvalil Boga, da nisem mizar. Tem rokodelcem protijo zlasti za izdelke lepše verste zelo nevarni konkurenti, železninske tovarne namreč. Ker za take stvari mora biti navadno dost denarja, se bodo nepremožni tudi zanaprej radi z lesenim pohišjem zadovoljili. —

V „Parquetten = Pavillon d. Neufchloß aus Pest“ videl sem tako sprelepe in spreumeteno zgotovljene „parkéte“ za vložena tla, da se mi je prav škoda zdelo, da ljudje tako sprelepe reči v tla vdolujejo in po njih hodijo. Slikar bi komaj kaj lepšega zmalati zamogel, kakor se je tu videlo. Se vé, da so take lepe in umetno sestavljene stvari le za take, ki ne vedo, ali pa vedeti nečejo, „po čim so gróši“. Pač ni čudo, da naše dni že marsikateri „gospódi“ primankuje denarja. Pri toliki stavbeni potráti ga ji móre. —

V sgradi „Pavillon der k. k. Staatsbahn“ bile so raspstavljene zopet lepe stvari. Med drugimi naletel sem ondi na novost, katere dotlej še nisim vidil, namreč na orjaški zvon iz vlitenga jekla (Gußstahl). Glasu tega zvona sicer tudi nisem mogel slišati, pravijo pa, da zvonovi iz te tvarine sprelepo donijo, skoraj še lepše, kot bronasti; tudi so veliko

cenejši: samo če se vbijejo, je tvarina le malo vredna, kar pri bronu ni. Pa tudi druge razverstne železnine, hlaponov, srebra, bakra, rudnin, lesenine, brezštevilnih kamninskih plemen in drugih enakih stvari nahajalo se je toliko ondi nakopičenih, da je tudi ta sgrada zaslužila naslov: mali, ali pa precej veliki muzej. —

Zelo enake reči, kakor so se vidile o ravnokar omenjenem pavilonu, bile so tudi v „Pavillon der Kaiser Ferdinand's Nordbahn für Locomotiv- und Eisenbahn-Einrichtung“ in v „Pavillon der Nordwestbahn“, kamor sem bil tudi zašel. V prvi sgradi zanimali se me mnogoverstni in raznokonstruirani hlaponi, vozovi (vagoni) in sploh stvari, ki se rabijo pri železnicah; v drugi pa veliko železno snežno drevo (Schneepflug), kakoršne po zimi vpregajo pred hlapone, da rijejo železničnim vlakom gáz skoz novo-padli sneg. —

V „Uhl's Wiener Bäckerei“ zašel sim se bil tudi. Prav na tovarniški način zgotovljalo se je tu pred očmi obiskovalcev naj ukusnejše in raznoverstno pecivo (pekarije), in z peči vzeto širilo je okrog sebe tako prijetne vonjave, da si človek (vkljub kvaternega petka — ta dan sem bil namreč v tej sgradi) ni mogel kaj, da bi ne bil segel po dobrih stvareh, ki so se obiskovalcu ponujale na prodaj. — (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Iz seje c. k. dež. šl. svéta dne 5. novembra 1877.** Prošnja gimnazijskega profesorja za prvo peletnico je bila predložena sl. ministerstvu.

Pripomoč (subvencija) 1500 gl., ki jo je dovolilo ministerstvo poljedelstva za poduk v kmetijstvu je bila razdeljena po zaslišanji središnega odbora kmetijske družbe.

Sklepna poročila ravnateljstva na možkem in ženskem učiteljišču so se jemala na znanje, in oddajali so se ukazi ravnateljstvu zastran zbirke učnih pripomočkov.

Zastran delitve državnih štipendij gojencem na m. in ž. učiteljišču za tekoče šolsko leto so stavili nasvete.

Prošnja gojenca na učiteljišču za ponavljanje prvega letnika se je predložila sl. ministerstvu. Druga, tretja in četrta učiteljska služba na Verhniku se določi na 500, 450 in 400 gl.

Sklenjeno je bilo tudi, da se ima šola v Dragatušu razširiti.

Prošnje za oprostitev šolnine, prošnje za nagrado in denarno pomoč so se razreševale.

— **(Postava poterjena.)** Presvitli cesar so poterdili postavo, vsled katere se ima pobirati 18% naklad za šolske potrebe na Kranjskem, ki znašajo 165.381 gl. za l. 1878.

— **(Novo šolsko poslopje za ljudsko in meščansko šolo v Kerškem.)** Stoji ta stavba na šolskem tergu poleg cerkve in ima dvoje prednjih lic (Façaden), to na sever meri 40 mtr. in uno na vzhod 38 mtr. na dolgost. Vsaka ima dvoje nadstropij in po 11 oken. Vsako nadstropje je visoko 4.25 mtr. Vsaka stran ima svoj poseben vhod. Ljudska šola v l. nadstropji ima 4 učne sobe,

1 sobo za knjižnico, 1 za pisarno in 2 za učne pripomočke. V 1. nadstropji je tudi stanovanje za nadučitelja, ki ima 3 sobe in postranske postore.

Meščanska šola v 2. nadstropji ima 3 učne sobe, 1 sobo za knjižnico, 1 za pisarno, 2 sob za učne pripomočke, prirodosloven, naravoznanstven in kemi-kaljski kabinet. Za nadaljevalen poduk v kmetijstvu je prihranjena 1 soba, a 1 tudi za učne pripomočke. V skupno porabo imate obe šoli telovadnico, shrambo za telovadno orodje, dvorano za risanje in sobo za risarije. V pritličju ima šolski sluga svoje stanovanje. Vsi prostori so zračni in svitli, in šolska pri-prava, posebno pa klopi in table prav praktično napravljene.

V predsobi na vzhodnem licu je napis, ki se glasi:

„1877

„Unter der Regierung Sr. Majestät des Kaisers Franz Joseph von
„Martin Hotschewar, Bürger von Gurkfeld, der Bildung der Jugend
„gewidmet“.

Po hodiščih so izreki v nemškem in slovenskem jeziku.

Namenilno pismo (Widmungsurkunde) je bilo k sklepu vzdano; kaže nam zgodovino te šole, namen daritelja in pogoja, ki ju je stavil.

G. Martin Hočevar je ponudil 17. septembra 1874 priloživši načerte okrajnemu šolskemu svetu poslopje za 8 razredno meščansko šolo. Okrajni šolski svet je to ponudbo hvaležno sprejel in v porazumljeni z blagim dobrot-nikom namembo prenalredil tako, da ima poslopje biti za 4razredno ljudsko šolo in samostalno 3razredno meščansko šolo. Bivši c. k. okrajni inženir Tomaž Ankerst je izdelal načert, preskušala ga je c. k. deželna vlada in 15. maja 1875 so začeli zidati, tehnično izdelavo je vodil c. k. inženir Ernst Gosler a stavbo je nadzoroval Jakob Burger in poslopje je bilo doveršeno l. 1877.

Daritelj je pa temu daru stavil dvoje pglavitnih pogojev:

1. Splošna 4razredna ljudska šola naj bode vravnana tako, da posreduje prestop v srednjo šolo z nemškim učnim jezikom.
2. Meščanska šola se ima vstanoviti in vzderževati kot nemška učil-nica.

C. k. deželna šolska oblast je ta pogoja sprejela in z odlokom 22. junija 1877 št. 1708, privolila.

1. S početkom šolskega leta 1877/78 naj bode v 4. razredu splošne ljudske šole nemški jezik učni jezik za vse predmete razen verouka in poduka v slovenskem jeziku.

2. V drugem razredu naj bode nemški jezik učni jezik pri številjenji a v tretjem razredu pa poleg tega tudi pri poduku v nemškem jeziku.

3. V meščanski šoli naj bode nemški jezik učni jezik za vse predmete po vseh treh razredih.

C. k. okrajni šolski svet je pozdravil garancijo teh namenilnih pogojev in 15. oktobra l. 1877 je bil vpričo c. k. naučnega ministra dr. Karola Stremayr-ja in ko so bili še navzočni c. k. deželni predsednik Bohuslav vitez Widmann in kranjski deželni glavar dr. Friderik Kaltenegger pl. Riedhorst, vzdani s klep ni k a m e n i n v posebnem darilnem pismu je bilo tudi to darilo okrajnemu šolskemu svetu pravno in formalno izročeno; kar se je izveršilo in zgodilo na podlagi vradnih pisem in po volji daritelja.

To je ob kratkem zgodovina prve meščanske šole na Kranjskem. Gosp. M. Hočevar je dobil red železne krone in postal častni meščan v Kerškem, a Kerško mesto lepo poslopje za 4razredno ljudsko šolo. Kerški okraj pa lepe prostore za meščansko šolo. — (V drugo se mi ne vtikamo, nam je tukaj le za zgo-dovino te šole, ki morda nima v vsi Avstriji kaj enacega.) Vr.

— **Narodna šola.** (Konec.) Dobro vem, da so g. učitelji hvaležni za obilo, da, bogato povernene male doneske. Mnogo zahvalnic smo prijeli celo s prošnjo, naj jih priobčimo. A na tihem storjeno dobro delo je bolj zaslužno, kakor obešeno na veliki zvon. Društvo ima to vodilo, da levica ne ve, kar desnica dá. No lepo je, da se s toplo besedo zahvaljujemo za prijete dobrote, a še lepše je, da z dejansko zahvalo priznavamo človekoljubna dejanja. To dejansko zahvalo, dragi moji, pa pokažemo s tem, da v panji ne zajemamo samo, temuč tudi po malem donašamo vanj. Marljivo naj bi g. g. učitelji nabirali male milodare pri premožnejih stariših. Nobene prilike naj učitelj ne zgreši, da prosi pri g. župniku, g. županu, pri posestnikih in šolskih prijateljih za kak grošiček, kako desetico. Saj prositi za družega, zlasti za tak namen ni sramotno, temuč le častno. Učitelj kaže s tem, kako živo hrepeni po izomiki izročene mu šolske dece. Javno zanimanje za šolo jo more le pri občinstvu priljubiti ter je storiti požertvovalno. Drugo, kar bi se s tem prizadevanjem doseglo, bilo bi, da bi tudi mestjani potem raje kaj dali društvu v podporo. Mar naj bode vse naloženo na ramenah meščanov? Radi dajo, pa še raje bodo dajali, ako bodo vidili, da se tudi na deželi kaj stori. Bi ne bilo škoda? ko bi meščani rekli, storili smo zadosti. Zdaj je versta pri vas! Ali bi moglo društvo dalje še obstati? —

G. g. učitelji pa bi morali tudi zanimati se za to, kaj rodoljubni gospodje znanstvenega predavajo. Predlanski govori, jako mikavni in podučljivi so natisnjeni, ter se dobé v nar. tiskarni za 30 nov. Naj bi učitelji te novce žertovali ter segli po knjižici, da bi se razpečala. Vredna je, da jo vsak čita. Razprodaja one knjižice bi nam zagotovila natis lanskih 4 govorov, ki niso nič manj mični in podučljivi. Ker pa je še obilno onih prvih govorov založenih, ni se moglo novih dati na svitlo, kar je glede na našo slov. literaturo škoda. Da bi se knjižica razprodala, bilo bi to naj boljša zahvala govornikom in spodbuda k nadaljevanji v dvojno mer koristnih podvzetij. —

Nabiralnih skrinjic je mnogo po mestu in po deželi v javnih poslopih razobešenih. A brez agitacije ne pride nič vanje. Iz nekaterih krajev nismo dobili, niti solda a tudi skrinjic ne nazaj. Vsaka nova reč nekaj časa mika in občinstvo se zanjo zanimiva, prijatelji se naveličajo, ali zarad splošnega pomankanja ali iz katerega koli vzroka. Kjer je pa vender-le upati po tem potu kaj podpore, tam je treba agitacije in nadzorovanja. Tiskan poziv k radodarnosti ima le iz početka kaj vspeha, pozneje ne nareja toliko vtisa, naj si bode tudi v zlatem okviru in napis tiskan z naj večimi čerkami. Skrinjice nas stanejo 70—80 nove. Kjer se da po majhnih doneskih nabrati par desetice, tam naj se zapisujejo na kako polo ali knjižico; eden hrane nove, dokler se ne nabere goldinar, drug hrani knjižico, ter kontrolira vsakokratni stan blagajnice. Ume se, da je istotako potreba vztrajnosti in prigovarjanja za to, kakor pri nabiranji v skrinjico. —

Po večkratnem opominu naj se dobrodelni zavod podpira, soznani se tudi občinstvo z namenom društvenim in nemogoče ni, da ne bi se danes ali jutri v svoji oporoki kak rodoljub spomnil tega društva. Ravno tako bi se našel v kakem šolskem okraji še kak ustanovnik, katerih šteje društvo sedaj le deset, in ti so: G. g. Jakob Razlag, baron Anton Cojz (+), dr. E. H. Costa (+), Ferdo Vigele, Andreas Einspieler, Adolf Obreza, dr. vitez Franc Močnik, Franc Kotnik, Matej Pirec, Jožef Vošnjak. Z ustanovo se lahko domači ljudski šoli vsako leto društvenega obstanka nakloni lepe podpore, ki se daje na račun letnih obresti vplačene ustanovnine, ako ni namenjena v splošno podporo. Ako društvo neha, se bode na določbo ustanovnikov jemalo ozir,

t. j., da se ali jedni sami šoli poverne ustanovna, ali pa razdeli v šolskem blagu mej deležnike N. šole zadnjega leta društvenega obstanka.

Pri razpošiljanji blaga gledal je odbor naj več na želje deležnikov. Naj več se je razdelilo blaga za mladino pri nauku v porabo. To je tudi poglavitni namen društva. Sicer je pa tudi marsikatera šola dobila lepe učne pripomočke, ki bi jih morale šolske občine za drag denar kupovati. Še več bi Nar. šola mogla v tej zadevi storiti, ko bi bile vgodnejše poprej omenjene okoliščine. Zlasti bi društvo hotelo preskerbeti učil za realistične nauke, za katere je treba toliko denarja poslati iz dežele.

Koliko bode društvo v tej zadevi moglo doseči, to zavisi od g. tovarišev. Kaj naj storé, sem povedal popred. Čez leto obsojaj hočemo se pomeniti obširneje o učilih; mej tem pa večkrat kaj spregovoriti v Uč. Tovarišu, kakošni naj bodo, kakošni so in kako se s pridom porabijo pri nauku.

Končaje svoje besede serčno želim, da bi se, dragi mi sodrugi, prav pogostoma spominjali dobrih misli, ki ste jih danes obilo slišali, in da bi marljivo delali na šolskem polji po geslu:

Delaj, nabiraj, množi!

Ker ni bilo o tem poročilu daljše debate, so bili voljeni v pregledavalec računov g. g. Josip Levičnik, Jernej Čenčič in Marko Kovšca. Odbor je sestavljen: Feliks Stegnar (predsednik), Andri Praprotnik (podpredsednik), Matej Močnik (blagajnik in tajnik), Janez Borštnik, Fr. Govekar, Janez Kogej, Valentin Jarc, Blaž Kuhar in Janez Tomšič iz Ljubljane.

— **V Sori**, nov. 1877. (Zahvala.) Častiti gospod župnik in krajni šolski nadzornik, g. Vencel Peharc, je zadnje čase ljudski šoli v Sori podaril nasledne stvari: 1 globus sè slovenskim tekstom; 1 Kozlerjev zemljevid slovenskih dežel in njihovih pokrajin; 1 krasno veliko podobo z zlatim okvirjem, ki z oljnatim barvenim tiskom predstavlja našega presvitlega vladarja Franca Josipa I. Tudi šolsko bukvarnico je omenjeni gospod zdatno pomnožil s tem, da jej je podaril 27 različnih, deloma prav redkih in dragocenih knjih iz zemljevidov.

Podpisani izpolnjuje sebi prijetno dolžnost, ako se temu preblagemu šolskemu dobrotniku in prijatelju, ki tudi sicer šolsko blagost in korist na vso moč podpira, v imenu krajnega šolskega sveta za vse njegove blagodušne darove javno prav preserčno zahvaljuje. Bog nam daj več takih župnikov, šolskih prijateljev!

Martin Botočnik,
učitelj.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na trirazredni šoli v Šent-Jerneji s letno plačo 500 gl.

S prilogami obležene prošnje naj se do konca mesca decembra t. l. uložé pri krajnem šolskem svetu v Šent-Jerneji. Za to službo morejo tudi učiteljice prositi.

Okrajni šolski svet v Kerškem dné 16. listopada 1877.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gdčn. Katarina Prešern pride začasno v Brežice na Štajerskem. Gspd. Janez Žerovnik iz Starega terga pri Ložu v Begunje pri Cerknici in g. Maks Ivanetič iz Roba na Polico (začasno). Umerl je g. Valentin Lindtner, bivši učitelj v Terziču, 23. p. m. v Ljubljanski bolnišnici, roj. l. 1851. v službi od l. 1871; a 12. p. m. Anton Perhavec, gojenec II. leta v 20. letu svoje starosti. N. v m. p. p.!